

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Säätiön Hallitus
Helsingin Sanomain Säätiö
PL 35
00089 Sanoma

Loppuraportti Helsingin Sanomain Säätiölle 15.3.2014

Amatöörien kuvat: Vertaileva tutkimus muuttuvasta journalismista

Tutkimushankkeen johtaja: VTT, dosentti Mervi Pantti

Mervi Pantti
viestinnän oppiaine
Sosiaalitieteiden laitos
09-191 24780
mervi.pantti@helsinki.fi

Viestinnän tutkimuskeskus
Viestintä, Sosiaalitieteiden laitos
Valtiotieteellinen tiedekunta

Forskningsinstitutet för kommunikation
Kommunikationslära
Statsvetenskapliga fakulteten

PL 54 (Unioninkatu 37), 00014 Helsingin yliopisto
Puhelin (09) 191 23752, faksi (09) 191 24849
<http://www.helsinki.fi/crc/>

PB 54 (Unionsgatan 37) 4, FIN-00014 Helsingfors universitet
Telefon +358 9 191 23752, fax +358 9 191 24849

Amatöörien kuvat tutkimushankkeen kuvaus ja projektin eteneminen

Tutkimushanke selvitti yhden tärkeän osallistuvan journalismin ilmiön, amatöörien tai ”kansalaisjournalistien” (vastakohtana ammattijournalisteille) ottamien uutiskuvien, merkitystä journalistiselle kulttuurille. Tutkimuksen lähtökohtana oli, että amatöörikuvien lisääntynyt käyttö uutismedioissa kertoo kansalaisten ”paikan päällä” ottamien kuvien uutisarvosta ja samalla niiden oletusta lisäarvosta yleisölle. Niiden käyttö kuitenkin nostaa esille tärkeitä kysymyksiä - esimerkiksi kansalaiskuvien merkityksestä journalismin luotettavuudelle ja eettisille periaatteille – joita tutkimusprojekti halusi selvittää. Kansainvälisen tutkimusprojektin tavoitteena oli tuottaa tietoa amatöörikuvien käytöstä ja arvioimisesta uutisorganisaatioiden, uutistekstien ja yleisöjen näkökulmasta.

Tutkimuksen vastuullisena johtajana Suomessa toimi yliopistonlehtori, VTT Mervi Pantti ja tutkijoina VTM Minttu Tikka, VTM Sanna Ojajärvi sekä YTT Laura Ahva. Lisäksi projektissa työskentelivät tutkimusapulaisina useat Media and Global Communication -maisteriohjelman opiskelijat. Ruotsissa yhteistyökumppaneina olivat Kari Andén-Papadopoulos ja Maria Hellman Tukholman yliopiston Journalismin, median ja viestinnän laitokselta. Iso-Britanniassa yhteistyökumppanina olivat Professori Stuart Allan Bournemouthin yliopistosta sekä Karin Wahl-Jorgen ja Andrew Williams Cardiffin yliopistosta. Tutkimus toteutettiin Viestinnän tutkimuslaitos CRC:ssä Helsingin yliopiston sosiaalitieteiden laitoksella ajalla 1.5.2011–30.12.2013.

Tutkimusprojekti käytti toimittajien haastatteluja, uutistekstien määrällistä ja laadullista analyysia sekä yleisön jäsenten ryhmähaastatteluja vastatakseen seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Miten toimittajat Suomessa ja Ruotsissa suhtautuvat kansalaisten tuottamiin kuviin? Millaisia strategioita uutisorganisaatioissa käytetään tämän materiaalin keräämiseen, tulkitsemiseen ja tarkistamiseen?
2. Miten kansalaiskuvia integroidaan kriiseistä kertoviin uutisraportteihin ja miten niiden journalistinen merkitys esitetään?
3. Mitä eroja ja yhtäläisyyksiä kansalaiskuvien käytössä on eri kansallisissa uutismedioissa? Millaisia käytäntöjä on muodostettu takaamaan journalistinen laatu? Miten käytännöt mahdollisesti eroavat erilaisten media-alustojen välillä (lehdistö, televisio, verkko)?
4. Miten yleisöt arvottavat ja tulkitsevat kansalaisten tuottamia kuvia perinteisten medioiden tuottamissa uutisissa, ja erityisesti kriisiuutisissa? Miten yleisön jäsenten ja toimittajien tavat arvioida amatöörikuvien käyttöä eroavat?

Tutkimusprojektin aikana Syyrian sisällissota nousi tärkeäksi uutiseksi, joka ilmensi tendenssiä käyttää amatöörikuvia kansainvälisissä kriisiuutisissa. Projektin aikana viidenneksi tutkimuskysymykseksi nousi:

5. Miten syyrialaiset aktivistit käyttävät amatöörikuvamateriaalia ja miten he pyrkivät levittämään sitä perinteisen uutismedian ja sosiaalisen median avulla?

Suomessa tehtiin 20 toimittajahaastattelua 2011–2012 keskeisissä suomalaisissa uutistoimituksissa (Yle, MTV3, Nelonen, Helsingin Sanomat, Aamulehti, Ilta-Sanomat, Iltalehti). Haastateltavat valittiin mukaan amatöörikuvien käytöstä olevan kokemuksensa perusteella (käytännön uutistyö tai organisaatiotason kehittämistyö). Toimittajahaastatteluissa ja haastatteluvalinnoissa painotettiin kriisijournalismia, jolloin mukaan valikoitui enemmän ulkomaan osastojen väkeä. Suomalainen yleisöaineisto koostuu yhdeksästä ryhmähaastattelusta, joihin osallistui kaikkiaan 41 ihmistä. Ryhmähaastattelut toteutettiin vuonna 2012. Haastatteluun haluttiin mahdollisimman monipuolinen ja -ääninen osallistujakunta: ryhmät valikoitiin kolmesta eri ikäsegmentistä (18–34, 35–55 ja 56+), ja joka segmentistä koottiin haastatteluihin miesten ja naisten ryhmä sekä sekaryhmä. Entuudestaan tutuista ihmisistä koostuville ryhmille näytettiin keskusteluissa sekä valokuvia että videota sanomalehti-, verkko-, ja televisiouutisten yhteydessä tai osana julkaistuja amatöörikuvia. Esimerkkikuvissa oli sekä kotimaan että ulkomaan kuvia ja ne kuvasivat erilaisia kriisejä (ns. Arabikevät, tsunami) tai onnettomuuksia (autojen ketjukolari, tulipalo). Lisäksi projekti sai käyttöönsä Englannissa tehdyt yleisöhaastattelut amatöörikuvien vastaanotosta vertailun mahdollistamiseksi.

Tekstianalyysia varten kerättiin aineisto 15.3.2011–28.2.2013 seitsemän maan tärkeimmistä sanomalehdistä: Helsingin Sanomat, El País Espanjassa, La Repubblica Italiassa, Romania Libera Romaniassa, The Guardian Iso-Britanniassa, Kommersant Venäjällä ja Hürriyet Turkissa. Vertailevan sanomalehtiaineiston lisäksi tutkimusprojekti analysoi YLE:n uutisointia Iranin protesteista 2009, Japanin maanjäristyksestä maaliskuussa 2011 ja Libyan diktaattorin Muammar Gaddafin murhasta lokakuussa 2011.

Keskeisiä tutkimustuloksia

Yleisöhaastattelut

Yleisöhaastattelujen mukaan uutisissa – erityisesti kriisiuutisissa – käytetty amatöörikuvasto kutsuu yleisön hyvin vahvasti lähelle uutistapahtumien aikaa ja paikkaa. Kuvien tunteellinen lataus tuottaa vahvaa läheisyyden kokemusta aina siihen saakka, kunnes tunnemerkit tuntevat liian alleviivatulta tai tuotetulta, tai kunnes kuvien väkivaltaiset sisällöt tuntuvat liian päällekkäyville. Tällöin kritiikki kääntyy selkeäsanaisesti uutistoimituksia ja toimittajia kohti. Amatöörikuvien strateginen hyödyntäminen mediakilpailussa saa yleisöltä vahvaa

kritiikkiä. Yksinkertaistaen: yleisötulkinnoissa amatöörikuvien käyttö lisää läheisyyttä uutistapahtumiin mutta ei uutisorganisaatioihin.

Toimittajahaastattelut

Toimittajien haastatteluja analysoitiin tutkimuksessa eri näkökulmista. Keskeisiä tuloksia vertaillen yleisön ja toimittajien käsityksiä oli, että toimittajat (erityisesti johtavassa asemassa olevat) merkityksellistävät amatöörikuvia strategisesti: amatöörikuvat tuottavat läheisyyttä, jolla journalismi voi menestyä.

Tutkimus jossa vertailtiin suomalaisten ja ruotsalaisten toimittajien käsityksiä amatöörikuvista suhteessa heidän ammatilliseen itseymmärrykseensä paljasti kolme erilaista tulkintarepertuaaria (vastarinta, myöntyminen ja uudistuminen), joita toimittajat käyttivät puhuessaan amatöörikuviin liittyvistä mahdollisista eduista ja haitoista. Tutkimus osoitti, että toimittajat ovat hämmentyneitä roolistaan uudenlaisissa teknologisessa, taloudellisessa ja kulttuurisissa olosuhteissa. Vaikka toimittajat yksimielisesti ylistävät silminnäkökuvaa mahdollisuutena palvella yleisöä entistä paremmin, he puheessaan pyrkivät korostamaan auktoriteettiansa rajanvedolla ammattimaisen ja amatöörimateriaalin välillä. Kiihvainta rajanveto on vastarintarepertuaarissa, joka keskittyy toimittajien erityisosaamiseen, erityisesti heidän kykyynsä kertoa pysäyttäviä ja ajattelemaan panevia tarinoita. Myöntymisrepertuaari tuo esille, että toimittajat kokevat olevansa pakotettuja höllentämään toimituksellista kontrollia ja standardeja sopeutuakseen mediakulttuurin yleiseen ”amatööristymiseen” ja hallitsemattomaan globaaliin kuvavirtaan. Uudistusrepertuaari osoitti, että toimittajien ammatillinen ideologia entistä enemmän sisältää sellaisia arvoja kuin avoin osallistuminen, läpinäkyvyys ja ”amatööristä”.

Tekstianalyysi

Tutkimus vahvisti käsitystä siitä, että toimittajat varsin harvoin käyttävät amatöörikuvia sosiaalisesta mediasta; ulkomaanuutisissa käytetty amatöörikuvasto tulee pääasiassa kansainvälisiltä uutistoimistoilta. Eri kansallisilla sanomalehdillä on hyvin erilaiset tavat käyttää amatöörikuvia uutisoinnissa. Tutkimus osoitti, että Helsingin Sanomilla, The Guardianilla ja El Paísilla oli samankaltaiset käytännöt: eettisestä näkökulmasta katsottuna nämä uutismediat identifioivat alkuperäisen kuvälähteen (ja kertoivat jos lähde ei oltu varmistettu) ja tarjosivat kontekstualisoivaa informaatiota, joka auttoi ymmärtämään amatöörikuvaa. Tiivistettynä: näissä kolmessa lehdessä amatöörikuvat rikastuttivat uutisia sisällöllisesti ja niiden voi nähdä antaneen ”äänen” esimerkiksi Syyrian kansalaisille ja aktivisteille. Muissa tutkituissa sanomalehdissä kuvia ei joko identifioitu lainkaan tai niiden merkitystä ei avattu uutistekstissä – ja siten ne eivät voineet tuottaa mitään merkityksellistä lisäarvoa uutisointiin.

Syyrialaisia aktivisteja käsittelevä tutkimus

Tutkimus osoitti että uudentyypistä ja -tasoista yhteistyötä on syntynyt uutistoimitusten ja poliittisten aktivistien välillä. Tutkimus osoitti, että syyrialaiset aktivistit kotimaassaan ja asuinmaassaan toimivat välittäjinä, jotka pakkaavat ”jalkamiesten” kentällä ottaman video- ja

kuvamateriaalin sopimaan eri uutistoimitusten tarpeisiin ja myyvät sen suurimmille länsimaisille tai arabialaisille uutisorganisaatioille suoraan tai sosiaalisen median kautta. Nämä välittäjäaktivistit lähestyvät myös kansallisia uutisorganisaatioita tärkeimpänä tehtävänä vakuuttaa toimitukset kuvamateriaalin autenttisuudesta. Koska kuvamateriaalin verifiointi on amatöörivideon ja -kuvan käyttöä eniten rajoittava tekijä, paikalliset aktivistit avustavat kansallisia uutisorganisaatioita materiaalin verifiointissa ja toimivat kotimaansa tapahtumien äänenä asuinmaidensa mediassa. Poikkeuksena tutkituista maista on Venäjä, jossa syyrialaiset aktivistit eivät pääse julkisuuteen perinteisessä mediassa ja jossa viranomaiset rajoittavat myös heidän sosiaalisen media käyttöönsä.

Tulosten julkaisu

Amatöörien kuvat -tutkimusprojekti oli erittäin menestyksenkäs ja tuottoisa. Tutkimuksen tuloksia on julkaistu arvostetuissa kansainvälisissä joulaleissa ja kokoomateoksissa sekä esitelty aktiivisesti kansainvälisissä ja kotimaisissa konferensseissa. Projekti on lisäksi tuottanut kolme opinnäytetyötä (kaksi pro gradu -tutkielmaa kansainvälisessä Media and Global Communication -maisteriohjelmassa ja yksi pro gradutyö viestinnän oppiaineessa).

1) Artikkelit kansainvälisissä ja kotimaisissa tieteellisissä vertaisarvioituissa joulaleissa:

1. Pantti, Mervi (2013) Getting Closer? Encounters of the National Media with Global Images. *Journalism Studies* 14(2), 201-218. First published online Sept 2012. <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1461670X.2012.718551>
2. Andén-Papadopoulos, Kari & Mervi Pantti (2013) Re-imagining Crisis Reporting: Professional Ideology of Journalists and Citizen Eyewitness Images. *Journalism* 14(7), 960-977. <http://jou.sagepub.com/content/14/7/960>
3. Andén-Papadopoulos, Kari & Mervi Pantti (2013) The Media Work of Syrian Diaspora Activists: Brokering between the Protest and Mainstream Media. *International Journal of Communication* 7, 2185–2206. <http://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/1841/996>
4. Pantti, M. (2013) Seeing and Not Seeing the Syrian Crisis: New Visibility and the Visual Framing of the Syrian Conflict in Seven Newspapers and their Online Editions. *JOMEC Journal* 4, 1-22. http://www.cardiff.ac.uk/jomec/jomecjournal/4-november2013/Pantti_Syria.pdf
5. Ahva, Laura & Mervi Pantti (tulossa 2014) Proximity as a Journalistic Keyword in the Digital Era: A Study on the 'Closeness' of Amateur News Images. *Digital Journalism*.

6. Ahva, Laura & Maria Hellman (tulossa 2014) Citizen Eyewitness Images and Audience Engagement in Crisis Coverage. *Global Media and Communication*.
7. Ahva, Laura & Mervi Pantti, Kun journalismi tulee lähelle: Amatöörikuvat uutisjournalismin läheisyysstrategiana ja elämyksellisenä kokemuksena (artikkeli lähetetty vertaisarviointiin *Media & viestintä* -lehteen)

2) Artikkelit kansainvälisissä tieteellisissä vertaisarvioituissa kokoomateoksissa :

8. Pantti, Mervi & Kari Andén-Papadopoulos (2011) Transparency and Trustworthiness: Strategies for Incorporating Amateur Photography into News Discourse. In K. Andén-Papadopoulos & M. Pantti (eds.) *Amateur Images and Global News*. Intellect.
9. Pantti, Mervi & Minttu Tikka (2013) Cosmopolitan Empathy and User-Generated Disaster Appeal Videos on YouTube. In T. Benski & E. Fisher (eds.) *Internet and Emotions*. Routledge.
10. Wahl-Jorgensen, Karin & Mervi Pantti (2013) The Ethics of Global Disaster Reporting: Journalistic Witnessing and the Challenge to Objectivity. In S. Ward (ed.) *Global Journalism Ethics: Problems and Perspectives*. Wiley-Blackwell.
11. Pantti, Mervi (2014) Getting Closer? Encounters of the National Media with Global Images. In L. Chouliaraki & B. Blaagaard (eds.) *Cosmopolitanism and the New News Media*. Taylor & Francis.
12. Pantti, Mervi (tulossa 2014) Gatekeeping Practices and Global Flow of Non-professional News Images. In T. P. Vos & Heinderyckx (eds.) *Gatekeeping in Transition*. Routledge.
13. Pantti, Mervi & Evgeniya Boklage (tulossa 2014) Syrian Activists in Russia: The Limits of Visibility in a Hostile Host Country. In S. Bebawi and D. Bossio (eds.) *Social Media and the Politics of Reportage: The Arab Spring*. Palgrave Macmillan.
14. Pantti, Mervi (tulossa 2014) 'The Journalism of Astonishment': Engaging the Audience through Amateur Visuals. In M. Moshe (ed.) *Emotion Industries*. New York: Nova Science Publishers.

3) Akateemiset kirjat:

15. Andén-Papadopoulos, Kari & Mervi Pantti (eds.) (2011) *Amateur Images and Global News*. Intellect.

4) Konferenssiesitelmät:

16. Pantti, Mervi & Minttu Tikka, Cosmopolitan Empathy and User-Generated Disaster Appeal Videos on YouTube. *Symposium Political Theaters of Suffering, the Finnish Institute of International Affairs*, Helsinki 15.3.2012.
17. Ojajärvi, Sanna & Mervi Pantti, Citizen Camera Witnessing and Crisis Reporting. *Symposium Political Theaters of Suffering, the Finnish Institute of International Affairs*, Helsinki 15.3.2012.
18. Andén-Papadopoulos, Kari & Mervi Pantti, Evaluating the Contribution of Citizen Imagery. Workshop, "Digital Cameras as a Nexus in Everyday Life", *The Nordic Network for Digital Visuality (NNDV)*, 28-30 maaliskuuta 2012, Aalto University, School of Art and Design, Helsinki.
19. Ojajärvi, Sanna & Mervi Pantti, Affective Eye-witnessing: Citizen Witnessing in Crisis Reporting from Syria. *You, Me, User – Conference on User-Generated Culture*. Helsinki, 25-26 toukokuuta 2012.
20. Pantti, Mervi & Minttu Tikka, Cosmopolitan Empathy and User-Generated Disaster Appeal Videos on YouTube. *Crossroads, Sorbonne Nouvelle University, Pariisi*, 2.-6.7.2012.
21. Andén-Papadopoulos, Kari & Mervi Pantti, Crisis Reporting and Citizen Camera Witnessing. *Crossroads, Sorbonne Nouvelle University, Pariisi*, 2.-6.7.2012.
22. Pantti, Mervi & Kari Andén-Papadopoulos, Digital Activists and Social Media, *Crossroads, Sorbonne Nouvelle University, Pariisi*, 2.-6.7.2012.
23. Pantti, Mervi & Kari Andén-Papadopoulos, Expatriate Digital Activists and the 2011 Arab Uprisings. *The 4th European Communication Conference (ECREA)*, Istanbul, 24-27 October 2012.
24. Ojajärvi, Sanna & Mervi Pantti, Beneath the Blurry Surface: How Amateur Photography Looks at Crisis Events. *The 4th European Communication Conference (ECREA)*, Istanbul, 24-27 October 2012.
25. Ahva, Laura, & Maria Hellman, Amateur Images and Audience Engagement in Crisis Coverage. *The 4th European Communication Conference (ECREA)*, Istanbul, 24-27 October 2012.
26. Ahva Laura & Maria Hellman, Citizen Eyewitness Images and Audience Engagement in Crisis Coverage. *International Communication Association Annual Conference (ICA)*, Lontoo, 19.06.2013.

27. Pantti, Mervi & Kari Andén-Papadopoulos, The Media Work of Syrian Diaspora Activists: Brokering between the Protest and Mainstream Media. *International Communication Association Annual Conference (ICA)*, Lontoo 19.06.2013.
28. Pantti Mervi & Laura Ahva, Proximity as a Journalistic Keyword in the Digital Era: A Study on the ‘Closeness’ of Amateur News Images. *Future of Journalism Conference*, Cardiff, 12.9.2013.

5) Opinnäytteet:

29. Sirén, Stefanie (2014) *Truth or Dare – Amateur Visuals and the Changing Norms of Journalism A Study of How Finnish Journalists Consider Authenticity and Perform Verification on User-Generated Visual Content*. Viestintä/MGC maaliskuu 2014.
30. Sevänen, Antero (2013) *Raw material or means of engagement: Professional journalists views on user-generated images in Finland*. Viestintä/MGC toukokuu 2013.
31. Koskela Katri Marianna (2013) *Tiedon ja tunteen kuvat. Yleisötutkimus amatöörin kuvien koetusta vaikutuksesta journalismin laatuun*. Viestintä lokakuu 2013.

Liitteet

- Varainkäyttö- ja henkilövuositiedot (sisältää tapahtumaraportin)

Helsingissä 15.3.2014

Mervi Pantti